

Lleida, nous atractius culturals

Jesús Burgueño

Deia el cronista Ramon Muntaner que *Barcelona és cap de Catalunya en la marina e en terra ferma Lleida*. Amb 132.000 habitants, Lleida roman com a primera ciutat de Catalunya terra endins. Però és tot just ara quan s'inicia un capgirament en les relacions entre Lleida amb Barcelona. L'arribada de l'alta velocitat ha situat la capital de Ponent a una distància/temps de Barcelona inferior al que hi ha entre la capital catalana i les ciutats de Manresa, Vic o –ara per ara– fins i tot Girona (altra cosa, és clar, és el cost del viatge).

Lleida creix també en qualitat urbana, en noves infraestructures de tota mena (l'aeroport d'Alguaire s'inaugurarà enguany) i en atractius culturals. Aquest va ser el *leitmotiv* de la sortida de la Societat Catalana de Geografia, realitzada el dissabte 28 de març de 2009: conèixer alguns dels nous atractius culturals que han de permetre Lleida assolir una imatge més atractiva i deixar de ser la gran desconeeguda del nostre país.

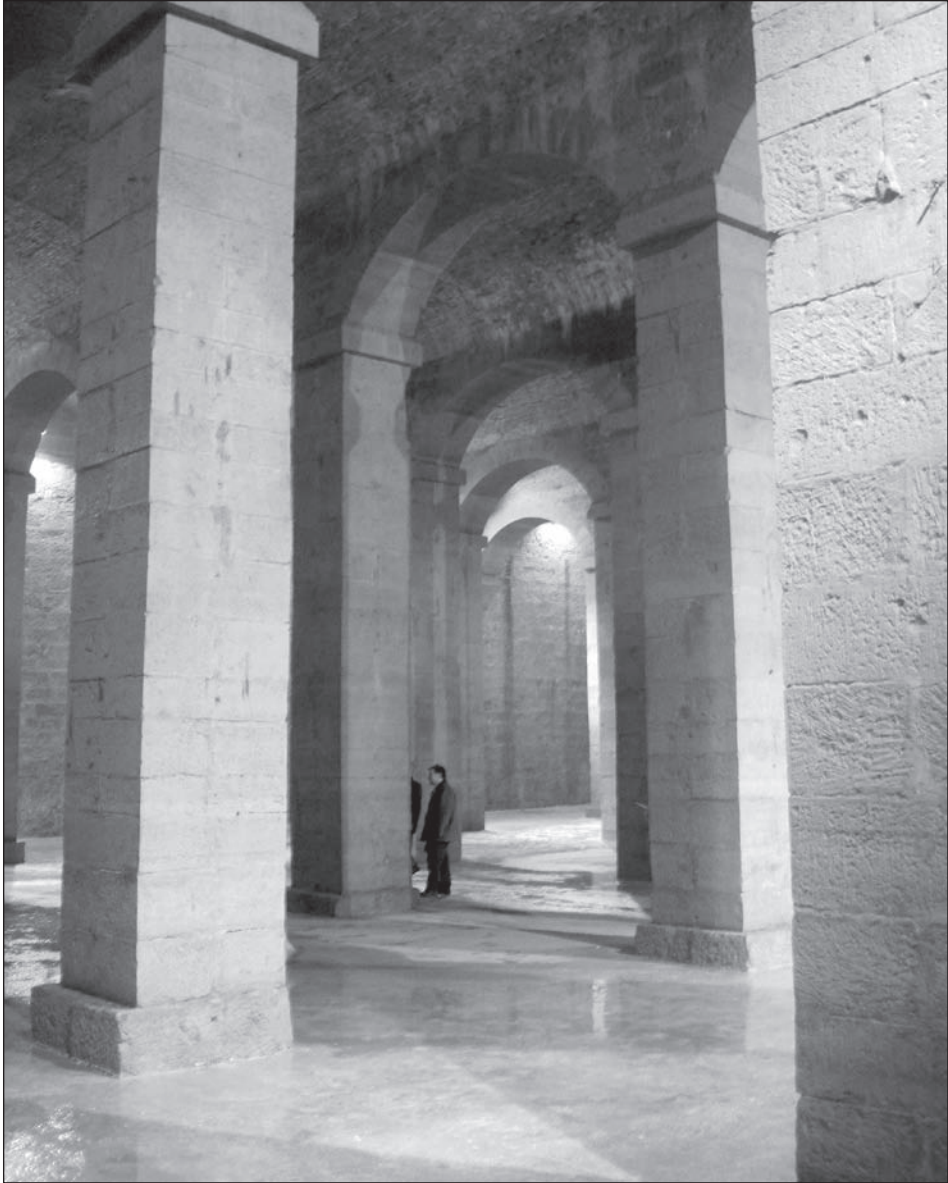
D'acord amb la filosofia de la sortida, el desplaçament des de Barcelona es va realitzar amb trens *Avant*. Un autocar ens va atansar al segon turó de la ciutat: **Gardeny**. El castell emplaçat a l'extrem nord és un bon mirador de la ciutat. Fou bastit després de la conquesta de Lleida (1149), si bé ha tingut múltiples transformacions, principalment quan fou fortificat amb baluards moderns en el segle XVIII. En l'actualitat s'hi ha ubicat un modest centre d'interpretació de l'orde del Temple i l'Ajuntament el promociona com un dels principals atractius turístics de la ciutat. Tanmateix caldria netejar els grafitis i fer una forta inversió per tal de condicionar el castell, habilitar el passeig pels baluards, restaurar l'església i fins i tot excavar i recuperar les fortificacions colgades de runa del flanc que dona a les malmeses casernes d'infanteria. La poca resistència a l'erosió dels blocs de gres o pedra arenosa és un problema estructural dels monuments lleidatans que demana actuacions urgents de consolidació. Igualment caldria

Foto 1

Part dels assistents a la sortida, al castell de Gardeny, amb el rerefons de la Seu Vella i de la Suda o Palau Reial al cim esquerre. S'hi poden identificar, d'esquerra a dreta: Víctor Altès, Anna M. Castellet, Ferran Vallès, Jesús Burgueño, M. Antònia Banús, Lluís González, Montserrat Galera, Joan M. García Ferrer, Carme Ramos, Evarist Manzano, Núria Fillat, Isabel Saló, Francesc Nadal, Narcís Rucabado, Montserrat Nubiola, Joan Olivar, Xavier Rosselló, Montserrat Santamaria, Daniel Paül, Manuel Castellet, Agustín Hernando, Rosa Anna Felip, Josep Oliveras i Joan Capdevila. Foto Enric Bertran.

una petita exposició permanent que expliqués la morfologia d'aquesta fortificació i la significació del turó de Gardeny en la història de la ciutat. Cal pensar que fins i tot la narració de Juli Cèsar testimonia la utilització de Gardeny com a campament militar d'interès estratègic. Llàstima que en la compra d'uns terrenys que l'Exèrcit hauria d'haver cedit de forma gratuïta a la ciutat —atès que no s'hi pot fer cap operació immobiliària especulativa— l'Ajuntament de Lleida hi esmerçés, l'any 1998, la picossada de 2.713 milions de pessetes que podrien haver estat emprats de manera molt més productiva! Gardeny està destinat a acollir algunes de les noves infraestructures tecnològiques i culturals de la ciutat. La realització més avançada és el Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida, ubicat als edificis meridionals que havien estat d'artilleria. En el sector més proper al barri de la Mariola, la Caixa ha d'instal·lar en breu un equipament cultural subsidiari del CosmoCaixa barceloní, anomenat *Aquí, planeta Terra*, en el marc de les actuacions del Pla de Barris.

Foto 3

Dipòsit de l'Aigua, de planta quadrada amb costat de 31 m i alçada de 10 m, cobert per 6 voltes de canó aguantades per 25 pilars. Foto Jesús Burgueño.

Un cop desplaçats a la part alta de la ciutat, al sector de Sant Martí, i tot seguint les explicacions de Daniel Paül, vam treure el cap per **la Panera**, ara Centre d'Art contemporani i fins fa pocs anys caserna de policia; el seu nom al·ludeix a l'antiga funció de dipòsit de gra del capítol de canonges. L'espai

Foto 3

Explicacions de Jesús Burgueño sobre els mapes exposats a l'IEI. Foto Enric Bertran.

compta amb unes robustes columnes que fan pensar en la Porxada de Granollers; de fet en època medieval fou almodí o llotja. En un espai immediat està previst ubicar el fons de l'antic Museu Morera. Tot seguint el recorregut pel barri vell vam poder visitar el **Dipòsit de l'Aigua**, una de les peces del desconcentrat Museu de l'Aigua de Lleida. Aquest dipòsit subterrani, ara buit, fou construït a finals del s. XVIII per tal d'abastar les fonts de la ciutat amb aigua procedent del canal de Pinyana. La construcció, solemne i harmònica, resulta d'una sòbria bellesa. Cal encoratjar iniciatives com aquesta que, alhora que posen a l'abast del ciutadà un patrimoni cultural de primer ordre, ajuden a entendre l'epopeia històrica de la lluita per l'aigua. Una fugaç visita a l'església de **Sant Llorenç**—infrautilitzada com a recurs turístic malgrat el seu magnífic llegat artístic— i un recorregut fins a l'antic convent del **Roser**, polèmic nou paradador de turisme, completaren el nostre recorregut matinal.

Havent dinat —amb els preceptius cargols a la llauna, evidentment també patrimoni cultural de les terres de Ponent— ens adreçarem al **Museu de Lleida** diocesà i comarcal, per tal de fer-hi una visita guiada. L'edifici, que integra un antic convent carmelita, és obra de l'arquitecte Joan Rodon. La col·lecció consta de dos fons ben diferenciats: l'art sacre del bisbat (amb la polèmica pertinença d'obres procedents de parròquies aragoneses) i la col·lecció arqueològica procedent de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. Entre les peces més rellevants

del miler que s'hi exposa podem destacar el mosaic d'Albesa (vil·la del Romeiral), el baptisteri visigòtic de Bovalar (Seròs), el joc d'escacs de cristall de roca d'Àger (s. XI) o les pintures murals de la Pia Almoïna. La museïtzació està força aconseguida, amb elements tan atractius com la reproducció de les pintures del Cogul o els enterraments ibèrics. Per tal de relligar millor l'abassegadora amplitud cronològica del Museu (de debò calia remuntar-se a l'*Australopithecus*?) pensem que seria interessant una representació paral·lela del creixement i transformacions urbanes de la ciutat de Lleida al llarg del temps.

Com a cloenda ens vam adreçar a l'antic hospital gòtic de Santa Maria, seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, per tal de visitar l'exposició *[Carto]grafia, testimoni visual de les terres de Lleida a través del temps (ss. XIII-XIX)*. L'expedició geogràfica va poder admirar la col·lecció de gravats de l'Arxiu de l'IEI juntament amb peces manuscrites excepcionals com ara el gran pergami del riu Corb (1580), el projecte de canal de reg i navegació de l'Urgell a Tarragona, obra de Sinibald de Mas (1786), el mapa de Lleida realitzat per militars francesos el 1825, primer fet a casa nostra mitjançant corbes de nivell, el plànol parcel·lari d'Albesa (1857), la minuta inèdita del mapa provincial de Lleida a escala 1:200.000, de F. Coello (ca 1860) o el detallat plànol del Castell signat pel comandant d'enginyers Francesc Macià.

Durant el trajecte per la ciutat també hi hagué ocasió de fer esment del teatre de l'Escorxador, l'Auditori, l'Arxiu Històric, la Universitat, la Biblioteca Pública o el nou palau de convencions (la Llotja) que es construeix a tocar del riu i l'estació, que es preveu inaugurar a finals d'any. La pluja ens impedí cloure l'atapeïda jornada amb una pujada a la Seu Vella, l'indret més emblemàtic de Lleida, però la comoditat del tren convida a tornar a la ciutat del Segre i de les cigonyes. En tot cas, el nostre recorregut va palesar que la Seu de Lleida no és una joia històrica aïllada, sinó que resta acomboiada per molts altres atractius culturals.